

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι ειδικές (διαγνωστικές) διαδικασίες αποτελούν ένα μεγάλο μέρος των υποθέσεων που απασχολούν την δικαστηριακή πρακτική, μιας και οι διαφορές, οι οποίες ρυθμίζονται σε αυτές, αφορούν ζωντανά τμήματα της συναλλακτικής και κοινωνικής ζωής. Στο παρόν έργο επιχειρείται μια συστηματική προσέγγιση του σχετικού κανονιστικού πλαισίου με αναζήτηση όλων των ζητημάτων που έχουν απασχολήσει, αλλά και ενδεχομένως να απασχολήσουν την νομολογία και την θεωρία, προκειμένου ο αναγνώστης να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα του οικείου προβληματισμού. Οι ερμηνευτικές λύσεις θα πρέπει να είναι όχι μόνο δογματικά στέρεες αλλά και πρακτικά χρήσιμες, επιλύουσες τις διαφορές των κοινωνιών του δικαίου, αλλιώς είναι ασκήσεις επί χάρτου, οι οποίες δεν ενδιαφέρουν τελικώς κανένα. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσεται συνεχής διάλογος με την νομολογία των τελευταίων πενήντα χρόνων, η οποία πολύ συχνά αποτελεί την αφετηρία γόνιμης συζήτησης· μάλιστα, κάποτε, γίνεται εκτενής παράθεση αυτής είτε ως παράδειγμα προς μίμηση είτε ως παράδειγμα προς αποφυγή. Πάντως, σε τελική ανάλυση, για την επίλυση των ζητημάτων, τα οποία ανακύπτουν στην δικαστηριακή πρακτική, δεν είναι χρήσιμη η εμμονή σε δογματικά πρότυπα και γενικόλογες αναφορές, χωρίς αυτά να δοκιμάζονται και να επαληθεύονται σε καθαρά πρακτικό επίπεδο.

Ως δομή του έργου επιλέχθηκε η ανάπτυξη των γενικών αρχών, οι οποίες διέπουν την διαδικαστική εξέλιξη όλων των ειδικών διαδικασιών και, ακολούθως, στην περιοχή εκάστης τούτων ερευνώνται τα ζητήματα που αφορούν μόνον αυτή, χωρίς να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης η αναγνώριση του δεδικασμένου και η αναγκαστική εκτέλεση των σχετικών αποφάσεων, περιοχές που ανήκουν σε άλλα γνωστικά πεδία. Από την ρυθμιζόμενη από τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας γενική ύλη αναπτύσσονται ιδιαίτερα όσες περιοχές είναι κρίσιμες και χρήσιμες για τις ειδικές διαδικασίες, υπό την έννοια ότι επιλύονται προβλήματα, τα οποία συνοδεύουν την φύση και την λειτουργία των σχετικών διαφορών.

Ικανή έκταση του έργου απασχολούν τα ερμηνευτικά προβλήματα, τα οποία γεννώνται από την εφαρμογή των σχετικών Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μιας και έχουν μπει για τα καλά στην νομική μας ζωή, καταλαμβάνοντας μάλιστα αρκετές περιοχές της έννομης τάξης, ιδίως επειδή ισχύει απολύτως η θέση του Μ.Βηλαρά (Η προώθηση και εμπέδωση του δικαστικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, *Lex&Forum* 1/2021, σελ. 5-6), ότι η ευρύτερη φιλοσοφία του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης βασίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 19 ΣΕΕ, στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στα εθνικά δικαστήρια· η πρόοδος της ευρωπαϊκής ενο-

Πρόλογος

ποίησης συμβαδίζει με την εμπέδωση του ρόλου του εθνικού δικαστή ως «κοινού» δικαστή της Ένωσης.

Η ανάπτυξη των προβλημάτων του ουσιαστικού δικαίου φτάνει μέχρι το βάθος εκείνο που επηρεάζει την ερμηνεία του δικονομικού δικαίου αλλά και επηρεάζεται από το τελευταίο· η αναμφισβήτητη διαλεκτική σχέση, η οποία συνδέει τους δύο αυτούς δικαιοκούς χώρους - ανεξάρτητα από την απάντηση στο ερώτημα «αν η κότα γέννησε το αυγό ή το αυγό την κότα» - επιβάλλει την σύγχρονη ανάπτυξη.

Στον πρώτο αυτό τόμο αναπτύσσονται οι γενικές αρχές, οι οποίες διέπουν την εν γένει λειτουργία των ειδικών διαδικασιών και η διαδικασία των διαφορών του οικογενειακού δικαίου και θα ακολουθήσουν και οι λοιποί τόμοι με τις περιουσιακές διαφορές.

Αθήνα, 25 Οκτωβρίου 2021

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

§ 1. Εισαγωγή στο δογματικό και κανονιστικό πλαίσιο των ειδικών διαδικασιών

1. Αφετηρία

1.1. Νομοθετική προαντίληψη

Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας στο τέταρτο βιβλίο αυτού προβλέπει σειρά διατάξεων, με τις οποίες ρυθμίζεται η δικονομική αντιμετώπιση κάποιων διαφορών που κατά την μακροχρόνια (προ)αντίληψη του νομοθέτη χρειάζονται ειδική διαδικαστική μεταχείριση σε σχέση με εκείνες τις διαφορές, οι οποίες δικάζονται, κατά κανόνα, με την τακτική διαδικασία¹. Οι παράμετροι που αξιολογούνται από τον νομοθέτη ως σημαντικές για την εν λόγω διάκριση αφορούν συνιστώσες, οι οποίες προσιδιάζουν κάθε φορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνοδεύουν και - εν τέλει - συνιστούν έννομες σχέσεις της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας, επιβάλλουσες για την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη διευθέτησή τους ιδιαίτερους κανόνες, αποκλίνοντες της τακτικής (διαγνωστικής) δίκης, χωρίς αυτό βεβαίως να σημαίνει ότι οι εν λόγω κανόνες δεν απαρτίζουν (και αυτοί) διαγνωστική δίκη. Η επιστημονική συζήτηση περί της φύσεως των κανόνων αυτών, αν δηλαδή συγκροτούν ξεχωριστό σύστημα (ειδικών) διαδικασιών ή αποτελούν στην πραγματικότητα ειδικές διατάξεις, δίπλα σε εκείνες που συγκροτούν το σύστημα των κανόνων της τακτικής διαδικασίας², όπως είναι εκείνες των άρθρων 466-472 ΚΠολΔ για τις μικροδιαφορές, 473-477 ΚΠολΔ για την λογοδοσία³ και 478-494 ΚΠολΔ για την διανομή⁴, έχει μικρό πρακτικό ενδιαφέρον· και τούτο, διότι η σημασία της διάκρισης εντοπίζεται μόνο: (i) στο γεγονός ότι οι απαγορευτικοί κανόνες ως προς την αντικειμενική σώρευση αγωγών

1. Για την ιστορική εξέλιξη του θεσμού των ειδικών διαδικασιών βλ. *Κ. Μακρίδου*, Ειδικές διαδικασίες στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας μετά το ν. 4335/2015, 2017, § 1 αριθ. περιθ. 1 επ. σελ. 3επ. *Π. Τσόγια*, Οι ειδικές διαδικασίες μετά το ν. 4335/2015, στον συλλογικό τόμο: Η πολιτική δίκη σε κρίσιμη καμπή, Επιστημονικό συμπόσιο προν τιμήν του Καθηγητή Ν. Νίκα, 2016, σελ. 87 επ.

2. Βλ. σχετικώς *Κ. Μπέη*, ΠολΔ τόμ. IV, 1979, σελ. 3-6.

3. Βλ. γενικώς, *Α. Πανατζόπουλος*, Η δίκη λογοδοσίας και ομάδας αντικειμένων, 2018.

4. Βλ. γενικώς, *Λ. Πίψου*, Δικαστική διανομή, 2006.

Γενικές Αρχές

(ΚΠολΔ 218 § 1 εδάφ. δ'), την συνεκδίκηση εκκρεμών δικών (ΚΠολΔ 246) και την ανταγωγή (ΚΠολΔ 268 § 3) ισχύουν μόνο όταν οι περισσότερες αγωγές υπάγονται σε διαφορετικές διαδικασίες και όχι όταν εφαρμόζονται οι ειδικές διατάξεις⁵ και (ii) στο γεγονός ότι οι ανωτέρω ειδικές διατάξεις, με την επιφύλαξη ότι ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, υπερισχύουν όχι μόνο από τις γενικές διατάξεις της τακτικής διαδικασίας, αλλά και από τις ειδικές διατάξεις που συνθέτουν τις ειδικές διαδικασίες.

1.2. Σχέση ειδικών διατάξεων περί μικροδιαφορών και ειδικών διαδικασιών

1.2.1. Κεντρική παρατήρηση

- 2 Η διάταξη του άρθρου 591 § 8 ΚΠολΔ, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 39 ν. 4842/2021, ορίζει ότι τα άρθρα 466 έως 471 ΚΠολΔ περί μικροδιαφορών δεν εφαρμόζονται στις ειδικές διαδικασίες και τούτη η ρύθμιση κατά τον κανόνα του άρθρου 116 § 3 στοιχ. α' ν. 4842/2021 εφαρμόζεται και στις εκκρεμείς υποθέσεις με έναρξη ισχύος της, κατά το άρθρο 120 ν. 4842/2021, την 1.1.2022⁶. Ο εν λόγω, όμως, προβληματισμός, διατηρεί την σημασία του για όσες υποθέσεις ήδη έχουν εκδικαστεί και το σχετικό ζήτημα εκκρεμεί ακόμη στις περιπτώσεις εκείνες που δεν έχει εισέτι εκδοθεί δικαστική απόφαση, καθώς και στις υποθέσεις που θα εκδικασθούν μέχρι τις 31.12.2021. Η προβληματική αυτή, λοιπόν, της οριοθέτησης της σχέσης των ειδικών διατάξεων περί μικροδιαφορών (άρθρα 466-472 ΚΠολΔ) έναντι της τακτικής διαδικασίας καθώς και έναντι των ειδικών διαδικασιών πρέπει να λάβει, κατ' αρχάς, υπ' όψιν της την κεντρική παρατήρηση ότι κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των ειδικών διατάξεων είναι ότι, ενώ παραμένει σε πλήρη ισχύ ο βασικός κορμός των ρυθμίσεων της τακτικής διαδικασίας, εισάγονται σε επιμέρους θέματα αποκλίσεις, οι οποίες δικαιολογούνται από την ιδιαιτερότητα του ίδιου του αντικειμένου της ρυθμιζόμενης σχετικής δίκης, ώστε η όλη διαμόρφωση της διαδικασίας εξακολουθεί να φέρει τα χαρακτηριστικά της τακτικής διαδικασίας και όχι κάποιας ειδικής διαδικασίας⁷. Για την ταυτότητα του λόγου, η ίδια αντιμετώπιση προσήκει και ως προς

5. Κ.Μπέης, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, 3η έκδ., 1981, § 15.113.2 σελ. 226. Λ.Σινανιώτης, Ειδικές διαδικασίες, 3η έκδ., 2008, σελ. 5.

6. Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι εκ παραδρομής στην μεταβατική διάταξη του άρθρου 116 § 3 στοιχ. α' ν. 4842/2021 έχει γραφεί ότι «το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 591, το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2, η παρ. 4, το δεύτερο εδάφιο της παρ. 7 και η παρ. 8, του άρθρου 433 ..., όπως τροποποιούνται με τον παρόντα, εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις», ενώ το άρθρο είναι «το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παρ. 2, η παρ. 4, το δεύτερο εδάφιο της παρ. 7 και η παρ. 8 του άρθρου 591, το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 633 ... όπως τροποποιούνται με τον παρόντα, εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις». Είναι πρόδηλο, λοιπόν ότι αυτή η παραδρομή θα διορθωθεί προσεχώς με νέο νομοθέτημα.

7. Σχέδιον Πολιτικής Δικονομίας, τόμ. IV, Αθήναι, Εθνικόν Τυπογραφείον, 1956, σελ. 220

§ 1. Εισαγωγή στο δογματικό και κανονιστικό πλαίσιο των ειδικών διαδικασιών

την σχέση ειδικών διατάξεων και ειδικών διαδικασιών, υπό την έννοια ότι και στο πεδίο των τελευταίων οι ρυθμίσεις των άρθρων 466-472 ΚΠολΔ δεν ανάγονται σε αυτοτελή ειδική διαδικασία, αλλά συνιστούν μόνο ειδικές διατάξεις, οι οποίες καθιερώνουν απλώς διαδικαστικές αποκλίσεις έναντι των ειδικών διαδικασιών, αν και υποστηριζόταν υπό το προϋσχύσαν καθεστώς ότι σε καμία ειδική διαδικασία δεν χωρεί συνεφαρμογή των ειδικών διατάξεων περί μικροδιαφορών⁸. Μάλιστα, στο ισχύον δίκαιο μετά τον ν. 4335/2015, όπου δεν διατηρήθηκαν σε ισχύ οι ρυθμίσεις των προϋσχυσάντων άρθρων 642, 666 § 3 και 681 εδάφ. γ' ΚΠολΔ, δυνάμει των οποίων αποκλειόταν ρητώς η εφαρμογή των ρυθμίσεων περί μικροδιαφορών στις διαδικασίες των πιστωτικών τίτλων, των εργατικών διαφορών, των αυτοκινητικών διαφορών και των διαφορών από αμοιβές, εκλείπει και το όποιο έρεισμα για την υποστηριζόμενη υπό το προϋσχύσαν δίκαιο ερμηνευτική εκδοχή, η οποία απέκλειε από το πεδίο εφαρμογής των μικροδιαφορών τις χρηματικώς αποτιμητές απαιτήσεις που καταλαμβάνονταν από το πλαίσιο εφαρμογής των ειδικών διαδικασιών⁹. Ο δισταγμός που διατυπώνεται σχετικά, σύμφωνα με τον οποίο, παρά την εκ μέρους του ν. 4335/2015 άρση των ως άνω νομοθετικών ρυθμίσεων, οι οποίες απέκλειαν την εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών στις ειδικές διαδικασίες, παραμένει αμφίβολο, αν οι ρυθμίσεις περί μικροδιαφορών μπορούν να συγχρωτισθούν με τις ιδιαιτερότητες της ειδικής διαδικασίας των περιουσιακών διαφορών, ενώ αμφίβολη παραμένει και η εφαρμογή των μικροδιαφορών στις διάφορες μορφές ανακοπών¹⁰, στην πραγματικότητα δεν επικαλείται κάποια πειστικά επιχειρήματα για την θεμελίωση αποφαιτικής, τελικώς, κρίσεως, παρά μόνο εκφράζει κάποια ασθενική, πάντως, αμφιβολία για μια τέτοια συνύπαρξη.

Οι ρυθμίσεις των μικροδιαφορών μπορούν να συνυπάρξουν με τις ιδιαιτερότητες της ειδικής διαδικασίας των περιουσιακών διαφορών, δεδομένου ότι το μόνο διαχωριστικό όριο που τις ξεχωρίζει είναι το ύψος του αντικειμένου της διαφοράς. Αφού οι ειδικές διατάξεις περί μικροδιαφορών μπορούν και συνυπάρχουν με την τακτική διαδικασία, δεν υπάρχει κάποια επαρκής δογματική ή άλλης φύσεως ανάγκη, η οποία να επιβάλει διαφορετική αντιμετώπιση στην σχέση των μικροδιαφο-

(διάγραμμα Γ.Οικονομόπουλου). Γ.Ράμμος, Εγχειρίδιον αστικού δικονομικού δικαίου, τόμ. Β', 1980, σελ. 928-929. Γ.Ράμμος/Ν.Κλαμαρής, Επιτομή αστικού δικονομικού δικαίου, 3η έκδ., β' ημίτ., 2005, σελ. 110. Π.Γέσιου-Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, 1970, σελ. 84. Κ.Μπέης, ΠολΔ, εισαγωγή στα άρθρα 466-472, σελ. 1765. Κ.Καλαβρός, Πολιτική δικονομία, 4η έκδ., 2016, § 39 αριθμ. περιθ. 1-2 σελ. 1077. Γ.Διαμαντόπουλος, Η ανταγωγή κατά τον ΚΠολΔ, 2003, σελ. 107.

8. Βλ. αναλυτικά Κ. Κεραμέως, Ειδικές διαδικασίες και ειδικές διατάξεις για τις μικροδιαφορές, Αρμ 1981, 89 επ. = Νομικές Μελέτες II, 1994, σελ. 370.

9. Π. Παννόπουλος, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015 ΕΠολΔ 2015, 472. Κ.Μακρίδου, Ειδικές διαδικασίες ό.π. σελ. 28-29.

10. Έτσι, Ν.Νίκας, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Γ' έκδ., 2018, § 105 II αριθμ. περιθ. 8 σελ. 614-615.

Γενικές Αρχές

ρών και, κυρίως, της ειδικής διαδικασίας των περιουσιακών διαφορών, δεδομένου ότι, ως επί το πλείστον, και οι διαφορές της τακτικής διαδικασίας έχουν περιουσιακό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου συνεπέστερη προς την εν γένει διάρθρωση του ΚΠολΔ εμφανίζεται η ερμηνευτική εκδοχή, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις περί μικροδιαφορών εφαρμόζονται και προκειμένου για απαιτήσεις υπαγόμενες στις ειδικές διαδικασίες, παράλληλα με τις κατ' ιδίαν διαδικαστικές αποκλίσεις της ειδικής διαδικασίας στην οποία υπάγεται η απαίτηση και στον βαθμό που δεν είναι ασυμβίβαστες προς τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της εκάστοτε συγκεκριμένης ειδικής διαδικασίας¹¹. Αναγκαία προϋπόθεση, φυσικά, αυτής της εφαρμογής είναι η υπαγωγή της κρίσιμης κάθε φορά διαφοράς στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του ειρηνοδικείου (ΚΠολΔ 14 § 1 και 15)· εννοείται πως η εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών αποκλείεται επί των οικογενειακών διαφορών του άρθρου 592 ΚΠολΔ, δεδομένου ότι οι διαφορές αυτές, σύμφωνα με το άρθρο 17 αριθμ. 1 και 2 ΚΠολΔ, ανήκουν αποκλειστικώς στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του μονομελούς πρωτοδικείου.

- 4 Η εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών στο πεδίο των ειδικών διαδικασιών σε όλες αυτές τις περιπτώσεις συνοδεύεται αναγκαστικά από την μη εγγραφή της υπόθεσης στο πινάκιο (ΚΠολΔ 468 § 2 εδάφ. β'), τον προαιρετικό χαρακτήρα της κατάθεσης των προτάσεων (ΚΠολΔ 115 § 3) και ως εκ τούτου την δυνατότητα προφορικής προβολής ισχυρισμών κατά την συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο του δικαστηρίου, την δυνατότητα των διαδίκων να παρίστανται χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο (ΚΠολΔ 94 § 2 στοιχ. α'), επί ερημοδικίας των διαδίκων την πλασματική παράσταση αυτών (ΚΠολΔ 469 § 1 εδάφ. α'), την δυνατότητα ασκήσεως ανταγωγής υπό τις προϋποθέσεις, φυσικά, της διατάξεως του άρθρου 268 § 3 ΚΠολΔ και, κατ' αρχήν, το ανέκκλητο των σχετικών αποφάσεων (ΚΠολΔ 512)¹².

1.2.2. Ειδικώς η σχέση μικροδιαφορών και ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής

- 5 Ως προς την προβληματική της σχέσης των διατάξεων περί μικροδιαφορών και ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής, πάντα υπό την προϋπόθεση ότι αφορά μόνο τις υποθέσεις εκείνες που έχουν ήδη εκδικαστεί και δεν έχει ακόμη εκδοθεί απόφαση, καθώς και εκείνες που θα εκδικαστούν μέχρι τις 31.12.2021, έχουν υποστηριχθεί και οι δύο εκδοχές:
- 6 Μια πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση θεωρεί ότι η ρύθμιση του άρθρου 632 § 2

11. Π.Γιαννόπουλος, Οι ειδικές διαδικασίες του ΚΠολΔ μετά τον ν. 4335/2015 ΕΠολΔ 2015, 472. Ο ίδιος, Οι διατάξεις περί μικροδιαφορών μετά τη μεταρρύθμιση του ν. 4335/2015, Αρμ 2017, 732 επ. ιδίως σελ. 735-736 [§ 4]. Ι.Βαλμαντώνης, Ειδικές διαδικασίες κατά τον ΚΠολΔ, επιμέλεια Ν. Λεοντή, 2η έκδ., 2020, σελ. 73 αριθμ. περιθ. 169. Άλλως, Ε.Φερεντίνου, Ειδικές διαδικασίες και μικροδιαφορές ΕΛΛΔνη 2017, 1060.

12. Βλ. Κ. Μακρίδου, Ειδικές διαδικασίες ό.π. σελ. 28. Ι.Βαλμαντώνης, Ειδικές διαδικασίες ό.π. σελ. 74 αριθμ. περιθ. 171.

§ 1. Εισαγωγή στο δογματικό και κανονιστικό πλαίσιο των ειδικών διαδικασιών

ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής εκδικάζεται με την ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών (ΚΠολΔ 591 επ. και 614), ουσιαστικώς αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών, διαφορετικά θα εμφανιζόταν το φαινόμενο της αλληλοσύγκρουσης ως προς την εφαρμογή διατάξεων¹³. Η άποψη αυτή εκκινεί από την αφετηρία ότι γενικώς στην ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών δεν είναι εφικτή η εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών, θέση όμως που, όπως ήδη δείχθηκε ανωτέρω, δεν είναι δογματικώς απολύτως ορθή. Το μοναδικό επιχείρημα, το οποίο επικαλείται αυτή η εκδοχή για την άρνηση της εν λόγω εφαρμογής, ήτοι ο κίνδυνος της σύγκλισης διαφορετικών ρυθμίσεων ως προς το ίδιο ζήτημα, δεν είναι αξεπέραστο. Αναφέρθηκε ήδη ανωτέρω, ότι αν οι ειδικές διατάξεις περί μικροδιαφορών μπορούν και συνυπάρχουν με την τακτική διαδικασία, τότε δεν υπάρχει κάποια επαρκής δογματική ή άλλης φύσεως ανάγκη που να επιβάλει διαφορετική αντιμετώπιση στην σχέση των μικροδιαφορών και, κυρίως, της ειδικής διαδικασίας περιουσιακών διαφορών, δεδομένου ότι, ως επί το πλείστον, και οι διαφορές της τακτικής διαδικασίας έχουν περιουσιακό χαρακτήρα. Έχει δείξει με απολύτως καθαρό τρόπο ο Π.Παπανικολάου¹⁴, ότι μεταξύ των αρχών οι οποίες λειτουργούν ως αντικειμενικά - τελολογικά κριτήρια ερμηνείας εξέχουσα θέση κατέχει η αρχή που επιτάσσει την ίση μεταχείριση αξιολογικά ουσιαστικά όμοιων περιπτώσεων. Η αρχή αυτή, η οποία έρχεται κατ' ευθείαν από την ιδέα της δικαιοσύνης, βρίσκεται όμως σε μας και θετικοποιημένη στο άρθρο 4 του Συντάγματος, υπαγορεύει στον ερμηνευτή και συγχρόνως επιτρέπει σε αυτόν την υπόθεση ότι η περιεχόμενη στον συγκεκριμένο κανόνα δικαίου ρύθμιση δεν μπορεί να παριστά, σε σχέση με άλλες διατάξεις, μian «αξιολογική αντινομία», να ενέχει δηλαδή μια ουσιαστικώς αθεμελίωτη διαφοροποίηση όμοιων βιοτικών πραγματικών. Τέτοιες αξιολογικές αντινομίες δεν είναι κατ' αρχήν συμβατές με την ιδέα της δικαιοσύνης, στην έκφασή της ως «ιδιου μέτρου» και πρέπει, κατά το δυνατόν, μέσω της συστηματικής - τελολογικής ερμηνείας ή της περαιτέρω διαπλάσεως του δικαίου, ιδίως της τελολογικής συστολής, να αποφεύγονται.

Μια δεύτερη ερμηνευτική άποψη επιβεβαιώνει και ιστορικώς την λύση της εφαρμογής των διατάξεων περί μικροδιαφορών στις δίκες των ανακοπών κατά της διαταγής πληρωμής. Ειδικότερα, υπενθυμίζει η εκδοχή αυτή ότι, σύμφωνα με την γνώμη που είχε επικρατήσει προ του ν. 4055/2012, οσάκις οι ανακοπές των άρθρων 632 και 933 ΚΠολΔ εισάγονταν κατά την τακτική διαδικασία, ήταν νοητή σε αυτές και η εφαρμογή των ειδικών διατάξεων περί μικροδιαφορών¹⁵, υπό την προϋπόθεση της

13. Σ.Πανταζόπουλος, Η ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής, Δ' έκδ., 2019, σελ. 323. Κ. Μακρίδου, Ειδικές διαδικασίες ό.π., σελ. 28-29. ΕιρΘεσ 104/2017 Αρμ 2017, 1390. ΕιρΡόδου 39/2016 ΝΟΜΟΣ. ΕιρΑθ 611/2014 ΕΠολΔ 2015, 631 με αντίθετες παρατηρήσεις Π.Γιαννόπουλου. ΕιρΑθ 2305/2013 ΝΟΜΟΣ.

14. Π.Παπανικολάου, Μεθοδολογία του ιδιωτικού δικαίου και ερμηνεία των δικαιοπραξιών, 2000, σελ. 183-184 αριθμ. περιθ. 251.

15. Κεραμείς/Κονδύλης/Νίκας [-Ορφανίδης]. Ερμηνεία ΚΠολΔ, τόμ. Ι, 2000, άρθρο 466

υπαγωγής της ανακοπής στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του ειρηνοδικείου και το αντικείμενο της δίκης να μην υπερβαίνει το εκάστοτε ποσοτικό όριο των μικροδιαφορών. Μετά τον ν. 4055/2012, όταν το άρθρο 632 § 2 ΚΠολΔ αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 § 1 ν. 4055/2012, όπου προβλεπόταν πλέον ότι η ανακοπή εκδικάζεται σύμφωνα με το άρθρο 643 ΚΠολΔ, ενώ αντίστοιχη πρόβλεψη περιλήφθηκε και στο άρθρο 937 § 3 ΚΠολΔ ως προς τις ανακοπές κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης, η εφαρμογή των ρυθμίσεων περί μικροδιαφορών στις δίκες αυτές θα έπρεπε μάλλον να αποκλεισθεί, αφού πράγματι η εφαρμογή των ρυθμίσεων περί μικροδιαφορών αποκλειόταν ρητώς στην διαδικασία των πιστωτικών τίτλων, όπου εντασσόταν το άρθρο 643 ΚΠολΔ. Υπό το ισχύον, όμως, δίκαιο (ΚΠολΔ 632 § 2 και 937 § 3), σύμφωνα με το οποίο όλες οι ανακοπές, κατά διαταγής πληρωμής - και αναγκαστικής εκτέλεσης - εκδικάζονται με την ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών, με την παράλληλη κατάργηση όλων των διατάξεων των προϊσχυσάντων άρθρων 642, 666 § 3 και 681 εδάφ. γ' ΚΠολΔ, που απέκλειαν την εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών, δεν διαφαίνεται βούληση του δικονομικού νομοθέτη να αποκλείσει την εφαρμογή των διατάξεων περί μικροδιαφορών σε οποιαδήποτε ειδική διαδικασία, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι η διαφορά υπάγεται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του ειρηνοδικείου και το αντικείμενο της διαφοράς δεν υπερβαίνει το ποσό των 5.000 ευρώ, με την έννοια του μέρους της απαίτησεως, το οποίο αμφισβητεί ο ανακόπτων και όχι του συνολικού ύψους της απαίτησεως¹⁶.

1.2.3. Τελικές «οδηγίες»

- 8 Επομένως, θα απαιτείται κάθε φορά ο συστηματικός και από πλευράς μεθοδολογίας του δικαίου επιβαλλόμενος συσχετισμός των καλουμένων προς εφαρμογή κανόνων δικαίου, ώστε να επιλεγεί από το δικαστήριο η προσήκουσα για την συγκεκριμένη υπόθεση τελεολογικώς προσφορότερη λύση, συνδεδεμένη με την φύση των κατ' ιδίαν κανόνων και την ευρύτερη λειτουργία της ειδικής διαδικασίας που κάθε φορά καλείται προς εφαρμογή. Η άποψη αυτή, άλλωστε, επιρρωνύεται και εκ του γεγονότος της γενικής παραπομπής του άρθρου 591 § 1 ΚΠολΔ στα άρθρα 1-590 ΚΠολΔ, χωρίς να εξαιρούνται ειδικώς οι διατάξεις των μικροδιαφορών¹⁷. Εξάλλου, η αναδρομή μέσα στα χρόνια της πορείας των ειδικών διαδικασιών, αφενός, αναδεικνύει, μέχρι την θέση σε ισχύ του ν. 4335/2015, μια σχέση με την τακτική διαδικασία, η οποία ολόένα και έτεινε να μην εμφανίζει σημαντικές διαφορές και, αφετέρου, επισημαίνει την εκάστοτε προσπάθεια του δικονομικού νομοθέτη, να προβλεφθούν δικονομικές ρυθμίσεις που να ικανοποιούν τις ιδιαιτερότητες κάποιων διαφορών, οι οποίες πρέ-

αριθμ. 5 σελ. 828 (στην συνέχεια: Ερμηνεία ΚΠολΔ). Ν.Νίκας, Πολιτική δικονομία, τόμ. II, 2005, § 105 II σελ. 794 αριθμ. περιθ. 8.

16. Π.Γιαννόπουλος, παρατηρήσεις στην ΕιρΑθ 611/2014 ΕΠολΔ 2015, 637-638. Ο ίδιος, Οι ειδικές διαδικασίες ό.π. ΕΠολΔ 2015, 473.

17. Έτσι και Π.Γιαννόπουλος, Οι ειδικές διαδικασίες ό.π. ΕΠολΔ 2015, 472.

§ 1. Εισαγωγή στο δογματικό και κανονιστικό πλαίσιο των ειδικών διαδικασιών

πει να ληφθούν υπ' όψιν, ώστε αυτός (νομοθέτης) να ανταποκριθεί στο βάρος με το οποίο είναι επιφορτισμένος για απονομή ταχείας αλλά και ουσιαστικής δικαιοσύνης.

Η παρατήρηση, πάντως, ότι με τον ν. 4335/2015 και τις υπ' αυτόν επελθούσες σημαντικές μεταρρυθμίσεις ως προς την ρύθμιση της τακτικής διαδικασίας, ιδίως με την εισαγωγή ενός διαφορετικού τρόπου ως προς την διαδικασία ασκήσεως και συζητήσεως της αγωγής, διαφαίνεται να ατονεί η τάση συγκλίσεως μεταξύ των δύο αυτών βασικών κατηγοριών διαδικασιών (τακτικής και ειδικών), δεν επηρεάζει καθόλου την ανωτέρω διαπίστωση, ότι δηλαδή αποβαίνει χωρίς ιδιαίτερη πρακτική σημασία η δογματική ένταξη των ειδικών διαδικασιών σε αυτοτελές σύστημα ή σε ειδική απλώς κατηγορία ειδικών διατάξεων. Και σε κάθε περίπτωση, η ως άνω παρατήρηση «διαφωνεί» με την ρύθμιση του άρθρου 591 § 1 ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία τα άρθρα 1 έως 590 εφαρμόζονται και στις ειδικές διαδικασίες, εκτός αν αντιβαίνουν προς τις ειδικές διατάξεις των διαδικασιών αυτών, ενώ κατά την παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου (591), αν η υπόθεση δεν υπάγεται στην διαδικασία κατά την οποία έχει εισαχθεί, το δικαστήριο αποφαινεται γι' αυτό αυτεπαγγέλτως και διατάζει την εκδίκαση της υποθέσεως κατά την διαδικασία, σύμφωνα με την οποία δικάζεται, εκτός και αν φυσικά δεν έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες για την προσήκουσα διαδικασία προϋποθέσεις, οπότε η υπόθεση παραπέμπεται να εκδικαστεί κατά την αρμόζουσα διαδικασία· στην τελευταία περίπτωση, η σχετική απόφαση είναι μη οριστική και ως τέτοια δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα¹⁸. Τέλος, η ερμηνευτική αυτή άποψη είναι εναρμονισμένη και με την απολύτως κρατούσα θέση της νομολογίας, ότι η μη τήρηση της προσήκουσας διαδικασίας δεν θεμελιώνει κάποιον αναιρετικό λόγο, για παράδειγμα ούτε εκείνον του άρθρου 559 αριθμ. 5 ΚΠολΔ για παράνομη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων περί καθ' ύλην αρμοδιότητας¹⁹, αλλά ούτε και αυτόν του άρθρου 559 αριθμ. 14 ΚΠολΔ για παρά τον νόμο παράλειψη του δικαστηρίου της ουσίας να κηρύξει την συζήτηση της υποθέσεως απαράδεκτη²⁰. Η παράλειψη του ουσιαστικού δικαστηρίου να εφαρμόσει κάποιον ειδικό κανόνα, ο οποίος έπρεπε να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της φύσης που έχει η επίδικη διαφορά, δηλαδή αυτό το οποίο συνήθως ονομάζεται εκδίκαση της διαφοράς με το είδος της διαδικασίας που αρμόζει, δεν στηρίζει αναιρετικό λόγο, παρά μόνο όταν η παράλειψη της εφαρμογής κάποιου συγκεκριμένου κανόνα, από εκείνους οι οποίοι συνθέτουν την προσήκουσα ειδική διαδικασία, συνιστά επώνυμο αναιρετικό λόγο· για παράδειγμα, αν ο διάδικος παραστεί χωρίς δικηγόρο και το δικαστήριο της ουσίας τον θεωρήσει παρανόμως ως

18. Για το πρόβλημα αυτό βλ. ειδικότερα κατωτέρω § 3 2.5.

19. Ολομ ΑΠ 402/1981 Δ 1981, 567. ΑΠ 563/2011 ΤΝΠ ΔΣΑ. ΑΠ 14/2007 ΕΠολΔ 2008, 104 = ΝΟΜΟΣ = ΧρΙΔ 2007, 522. ΑΠ 1703/2007 ΝοΒ 2007, 2396 = ΝΟΜΟΣ. ΑΠ 593/2004 ΤΝΠ ΔΣΑ. ΑΠ 1575/2001 Δ 2002, 592. ΑΠ 621/2000 ΕΛΛΔνη 2001, 101.

20. Ολομ ΑΠ 402/1981 Δ 1981, 567. ΑΠ 1355/2012 ΤΝΠ ΔΣΑ. ΑΠ 1596/2011 ΤΝΠ ΔΣΑ. ΑΠ 14/2007 ΕΠολΔ 2008, 104 = ΝΟΜΟΣ = ΧρΙΔ 2007, 522. Αντιθέτως, Λ.Σινανιώτης, Ειδικές διαδικασίες ό.π. σελ. 4-6, εκκινών από την θέση, ότι η μορφή της διαδικασίας κατά την οποία δικάζεται μία υπόθεση αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση.

οικονομικώς απόντα, παρά το γεγονός ότι με το άρθρο 94 § 2 στοιχ. α' ΚΠολΔ, όταν πρόκειται για διαφορά ανήκουσα στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του ειρηνοδικείου (ΚΠολΔ 14 § 1 και 15), επιτρέπεται και στις ειδικές διαδικασίες η δικαστική παράσταση του διαδίκου χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο, δικαιολογείται η αναίρεση, σύμφωνα με το άρθρο 559 αριθμ. 6 ΚΠολΔ, για παράνομη ερημοδικία, όχι όμως με τον αριθμό 14 του ίδιου άρθρου (559) για παράλειψη να κηρυχθεί η συζήτηση απαράδεκτη²¹.

1.2.4. Η παράμετρος του Κανονισμού (ΕΚ) 861/2007 περί μικροδιαφορών

- 10** Το συζητούμενο, πάντως, ζήτημα, της σχέσεως των διατάξεων περί μικροδιαφορών και των ειδικών διαδικασιών ουδόλως πρέπει να συγχέεται με την αυτόνομη λειτουργία των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) 861/2007, όπως τροποποιήθηκε δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2421/2015, περί μικροδιαφορών. Ο εν λόγω Κανονισμός για την εφαρμογή του θέτει ως προϋπόθεση την ύπαρξη αστικών και εμπορικών διαφορών διασυνοριακού χαρακτήρα, εφόσον η αξία της απαίτησης δεν υπερβαίνει το ποσό των 5.000 ευρώ (άρθρα 1 § 1 εδάφ. α' και 2 § 1 εδάφ. α')· ως διασυνοριακή διαφορά δε χαρακτηρίζεται η διαφορά εκείνη, στην οποία ένας τουλάχιστον από τους διαδίκους έχει την κατοικία ή την συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του δικάζοντος δικαστηρίου (άρθρο 3)²². Έτσι, καθώς αρκεί μόνον η διαφοροποίηση του τόπου κατοικίας ή συνήθους διαμονής του ενάγοντος ή του εναγομένου από αυτόν του δικάζοντος δικαστή, ο Κανονισμός 861/2007 μπορεί να τύχει εφαρμογής και στην περίπτωση, κατά την οποία μόνον ο ενάγων ή μόνον ο εναγόμενος κατοικεί στον τόπο του δικάζοντος δικαστηρίου, καθώς και αν ουδείς εκ των διαδίκων δεν έχει κατοικία στον τόπο του δικάζοντος δικαστή, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι συντρέχει διεθνής δικαιοδοσία του τελευταίου δυνάμει των αναλόγως εφαρμοζομένων διατάξεων του Κανονισμού 1215/2012 ή ενδεχομένως άλλου εφαρμοζομένου *in concreto* νομοθετικού κειμένου. Αν η διαφοροποίηση αυτή παρουσιάζεται στις σχέσεις κράτους μέλους με τρίτη, εκτός ΕΕ χώρα ή με την Δανία, (άρθρο 2 § 3 Κανονισμού (ΕΚ) 861/2007), τότε δεν εφαρμόζεται ο συγκεκριμένος Κανονισμός²³. Όπως δε ισχύει σε κάθε ευρωπαϊκό νομοθετικό κείμενο, η ερμηνευτική προσέγγιση του Κανονισμού [ΕΚ] 861/2007 επιχειρείται με βάση την αυτόνομη ερμηνεία των όρων του, με τελεολογικά δηλαδή κριτήρια, αναγόμενα στους βασικούς σκοπούς που εξυπηρετεί η εκάστοτε ρύθμιση και εν γένει ο Κανονισμός, ανεξαρτήτως από τυχόν εθνικές ερμηνευτικές παραδοχές· η *lex fori* είναι κρίσιμη μόνον για ζητή-

21. Βλ. Κ.Μπέη, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη ό.π. § 15.1.13.3 σελ. 227.

22. Π.Αρβανιτάκης, Κανονισμός (ΕΚ) 861/2007, κατ' άρθρο ερμηνεία, 2019, σελ. 33 αριθμ. περιθ. 14.

23. Π.Αρβανιτάκης, Κανονισμός (ΕΚ) 861/2007 ό.π. σελ. 33-34 αριθμ. περιθ. 14.